

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ

ПРАВОВИЙ ЧАСОПИС ДОНБАСУ

Збірник наукових праць
№ 3 (64) 2018

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1997 р.

Збірник наукових праць
«Правовий часопис Донбасу»
включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International

Кривий Ріг
2018

Рекомендовано до друку Вченою радою ДЮІ МВС України,
протокол № 1 від 28.09.2018

ПРАВОВИЙ ЧАСОПИС ДОНБАСУ № 3 (64) 2018

Виходить 4 рази на рік
Заснований у березні 1997 р.

Збірник включено до переліку фахових видань, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата юридичних наук (Бюлетень ВАК України. — 2010. — № 4).

Перереєстровано (додаток 6 до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2017).

У збірнику розглядаються загальнонаукові та історичні аспекти держави і права, висвітлюються актуальні питання адміністративного, кримінального, трудового та господарського права, проблеми боротьби зі злочинністю

Відповідальність за точність поданих термінів, фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори матеріалів

Редакційна колегія не завжди поділяє думку авторів

Розсилається до наукових бібліотек України, вищих навчальних закладів системи МВС

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського НАН України у розділі «Наукова періодика України», а також на веб-сторінці видання на сайті ДЮІ МВС України www.dli.donetsk.ua

Засновник та видавець:
Донецький юридичний інститут
Свідоцтво про державну
реєстрацію КВ № 22761-12661 ПР
від 30.05.2017.

Адреса редакції та видавця:
Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг,
вул. Степана Тільги, 21
Тел.: (056) 495 09 6

Редакційна колегія

Головний редактор — Бесчастний В. М., ректор Донецького юридичного інституту МВС України (далі ДЮІ МВС України), доктор наук з державного управління, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України;

заступник головного редактора — Назимко Є. С., перший проректор ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник;

відповідальний секретар — Лосич С. В., начальник відділу організації наукової роботи ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук;

редактор — Рутвян О. І., завідувач редакційно-видавничого відділення відділу організації наукової роботи;

члени редколегії:

— Бачила В. В. — начальник Академії МВС Республіки Білорусь, кандидат юридичних наук, доцент (Республіка Білорусь);

— Йозеф Затько — директор Європейського інституту безперервної освіти, доктор права, Почесний доктор (Словачька Республіка);

— Ларій Ю. С. — директор Департаменту науки, розвитку проектів і співробітництва Академії «*STEFAN CEL MARE*», доктор права, доцент (Республіка Молдова);

— Наджафгулієв Рафіг Іслам огли — доцент кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ Академії Поліції МВС Азербайджанської Республіки, доктор філософії з права (Азербайджанська Республіка);

— Вітвіцький С. С. — завідувач науково-дослідної лабораторії з проблемних питань правоохоронної діяльності ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Волобуєва О. О. — завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук, доцент;

— Волобуєв А. Ф. — професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, професор;

— Деревянко Б. В. — професор кафедри господарсько-правових дисциплін ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, професор;

— Зозуля Є. В. — професор кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Іванов І. В., завідувач кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук, доцент;

— Клемпарський М. М. — професор кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Кононенко Т. В. — професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ДЮІ МВС України, доктор філософських наук, доцент;

— Лопатинська І. С. — доцент кафедри іноземних мов ДЮІ МВС України, кандидат педагогічних наук;

— Лоскутов Т. О. — професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Макаренко О. Ю. — професор кафедри адміністративно-правових дисциплін факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Мердова О. М. — завідувач кафедри адміністративно-правових дисциплін ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук;

— Пашутін В. В. — доцент кафедри загально-правових дисциплін ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук, доцент;

— Пилипенко Д. О. — заступник декана юридичного факультету ДЮІ МВС України, кандидат юридичних наук;

— Одерій О. В. — професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судових експертиз ДЮІ МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

— Титаренко Д. М. — професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін ДЮІ МВС України, доктор історичних наук, доцент.

Розділ III
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС.
ФІНАНСОВЕ ПРАВО.
ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

Вітвіцький Сергій Сергійович	
ГЕНЕЗИС ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ КОНТРОЛЮ У ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІЗ ТЕНДЕНЦІЯМИ ЙОГО ФОРМУВАННЯ.....	74
Єпринцев Пилип Сергійович	
ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: ВІД СРСР ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	81
Ісмайлов Карен Юрійович	
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ	87
Іщенко Іван Володимирович	
ПРОБЛЕМИ ТА ДОСЯГНЕННЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	94
Корнієнко Максим Вікторович	
ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ І ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ ДІЛЬНИЧНИМ ОФІЦЕРОМ ПОЛІЦІЇ	100
Лень Валентин Валентинович	
Кубрак Руслан Миколайович	
МОРСЬКА ТА РІЧКОВА ГАЛУЗЬ В УКРАЇНІ: КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ, СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ	108
Філіпенко Анастасія Сергіївна	
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕЯКИХ ВИДІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЛІЦЕНЗУВАННЮ.....	114
Червінчук Андрій Васильович	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ КОРИСТУВАННЯ ПОПЕРЕДЖУВАЛЬНИМИ СИГНАЛАМИ.....	120

Розділ IV
КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ

Андріяшевська Марина Сергіївна	
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ДИТИНСТВА: АНАЛІЗ СТАНУ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ВІКТИМОЛОГІЇ	126
Політова Анна Сергіївна	
СУЧАСНИЙ СТАН ПРОТИДІЇ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ	136

Розділ V
КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА.
ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Войчишена Марина Вадимівна	
КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЯК НАУКОВА КАТЕГОРІЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ.....	146

УДК 340.130.24

DOI:10.32366/2523-4269-2018-64-3-87-93

Ісмайлов Карен Юрійович,

кандидат юридичних наук

(Одеський державний університет внутрішніх справ,
м. Одеса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-2507>

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено розкриттю тенденції становлення в сучасних реаліях України нового різновиду юридичних примусових заходів, які виокремлюються в системі сучасного розуміння структури видів юридичної відповідальності та характеризуються як інформаційно-правова відповідальність. Автором на основі прикладів імплементації в національну систему права інструментів європейського законодавства та на прикладах національної юридичної практики визначаються ознаки інформаційно-правових санкцій, що спрямовуються на обмеження прав допуску суб'єктів професійної інформаційної діяльності до інформації, заборону їм поширювати певну інформацію, обмеження прав на розповсюдження певної інформації, та призупинення інформаційної діяльності. Обґрунтовується, що юридична відповідальність за інформаційні правопорушення як охоронний правовий інститут покликана сприяти й вирішенню таких гострих проблем правового забезпечення інтересів людини й суспільства в нових інформаційних вимірах. Зроблено висновок, що інформаційно-правова відповідальність – це система заходів примусового характеру, передбачених чинним законодавством, що призводять до претерпування порушником інформаційного законодавства певних обмежень в інформаційних правах і свободах.

Ключові слова: інформаційно-правова відповідальність; інформаційно-юридичні санкції; право на інформацію; інформаційна свобода; інформаційно-правові обмеження.

Постановка проблеми. Актуальність питання щодо формування нового різновиду юридичної санкції у вигляді інформаційно-правової відповідальності обумовлена тим, що у вітчизняній юриспруденції до цього часу означений різновид державного примусового заходу не розглядався як самостійний у системі теорії юридичної відповідальності.

Сучасне інформаційне право в Україні набуває від цілого комплексу інших галузей певні правові інститути, у тому числі й інститут інформаційно-правової відповідальності, що формується з норм, які розташовані в адміністративному, цивільному, кримінальному праві та в самому інформаційному праві і, відповідно, інформаційному законодавстві. З одного боку, це дає додаткові підстави відносити інформаційне право до комплексної галузі права. З другого – це підтверджує комплексний характер інформаційного права та наявність тісних взаємозв'язків між різними галузями права і законодавства. Звідси можна зробити висновок, що головна мета інформаційно-правової юридичної відповідальності – максимальний захист та відновлення порушеного права на інформацію суб'єктів інформаційно-правових відносин.

Актуальним у цьому плані є питання щодо виокремлення в системі сучасного розуміння структури видів юридичної відповідальності такої нової категорії, як інформаційно-правова відповідальність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На питання про інформаційно-правову відповідальність у національній юриспруденції вже звертали увагу у своїх публікаціях такі науковці, як Л. П. Коваленко, В. А. Ліпкан, Г. М. Писаренко, А. А. Письменицький, О. О. Тихомиров, О. К. Тугарова та інші.

Зокрема, український вчений, доктор юридичних наук, доцент, академік Академії наук вищої освіти України Ліпкан Володимир Анатолійович сформулював цілу низку відповідних інформаційно-правових категорій: «інформаційна деліктологія» – самостійна підгалузь інформаційного права, що містить сукупність знань про інформаційні делікти і деліктність як масове негативне явище, що містить у собі детермінанти протиправної поведінки делінквента, їхньої особистості з метою вироблення і використання адекватних заходів для протидії інформаційних правопорушень; «інформаційний делікт» – 1) суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), за вчинення якого деліктним законодавством у сфері інформації передбачено юридичну відповідальність; 2) суспільно небезпечне, протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), за вчинення якого інформаційно-деліктним законодавством передбачено юридичну відповідальність; «інформаційно-деліктні відносини» – відносини, що виникають внаслідок скоєння інформаційних правопорушень між особою, що їх вчинила, та державою в особі її компетентних органів; «інформаційно-деліктні норми» – норми, що передбачають відповідальність за вчинення інформаційних проступків [1].

Л. П. Коваленко, кандидат юридичних наук, доцент Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, в широкому сенсі розуміє інформаційно-правову відповідальність як вид юридичної відповідальності, якому притаманні всі ознаки останнього, вона є складовою частиною державного примусу, це накладення на правопорушників (фізичних і юридичних осіб) загальнообов'язкових правил, які діють в інформаційній сфері, стягнень, що тягнуть за собою для цих осіб обтяжливі наслідки юридичного характеру.

У вузькому розумінні інформаційно-правова відповідальність – це вид юридичної відповідальності, який полягає в застосуванні до фізичних і юридичних осіб, які вчинили інформаційні проступки, особливих санкцій – інформаційних стягнень [2].

Г. М. Писаренко з Національної академії внутрішніх справ, навпаки, заперечує можливість визначення інформаційної юридичної відповідальності. Він зазначає, що в теорії права існує думка, що нині приступити до вивчення юридичної відповідальності з позиції інформаційних відносин важко, оскільки визначення інформаційної відповідальності не існує на законодавчому рівні, а також відсутній єдиний кодифікований нормативно-правовий акт, у якому містився б перелік інформаційних правопорушень і визначалася б специфічність санкцій інформаційного права [3].

О. О. Тихомиров, даючи у своєму виданні «Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері» (2015) характеристику окремих видів юридичної відповідальності у сфері інформаційних правовідносин, згадує цивільно-правову відповідальність, дисциплінарну відповідальність, адміністративно-правову відповідальність, кримінально-правову відповідальність. Інформаційно-правова відповідальність, як самостійна, ним не виокремлюється і не називається [4].

Найбільш комплексним, на наш погляд, є підхід до питання про інформаційно-правову відповідальність у публікаціях і монографіях доцента А. А. Письменицького, який розробив в Україні ще з 1993 року фактично основу теорії інформаційного права. Зокрема, його бачення категорії інформаційно-правової відповідальності було оформлене в одній із наукових публікацій 2017 року в такій дефініції: «інформаційно-правова відповідальність» – це система заходів примусового характеру, передбачених чинним законодавством, що призводять до претерпівання порушником інформаційного законодавства певних обмежень в інформаційних правах і свободах та не охоплюються іншими видами юридичної відпові-

дальності. Правові наслідки інформаційно-правової відповідальності проявляються в тому, що суб'єктом інформаційних правовідносин втрачаються чи обмежуються можливості щодо пошуку, одержання, створення, використання, зберігання, поширення або захисту інформації у будь-який вільно обраний спосіб і не залежно від кордонів [5].

Виклад основного матеріалу. Останнім часом найбільш поширена практика застосування примусових заходів інформаційно-юридичного характеру у сфері діяльності таких органів державної влади, як Рада національної безпеки і оборони України та Національна рада з питань телебачення та радіомовлення.

Упродовж 2015 року Національною радою з питань телебачення і радіомовлення проводився моніторинг програм іноземного виробництва. З причини виявлення порушень із Переліку іноземних програм, зміст яких відповідає вимогам Європейської конвенції про транскордонне телебачення [6] і законодавства України, було вилучено 10 телеканалів Російської Федерації: «24 Техно», «МИР 24», «Страна», «Русский иллюзион», «Дом кино», «Оружие», «Многосерийное ТВ», «Школьник ТВ», «Феникс+кино», «Иллюзион +». У даному випадку було застосовано положення Європейської конвенції про транскордонне телебачення, що встановлює порядок, за яким у випадках, якщо порушення має очевидний, серйозний і тяжкий характер, а також призводить до виникнення складних громадських проблем і зачіпає положення пунктів 1 або 2 статті 7, перше речення пункту 1 статей 12, 13, пунктів 1 або 3 статей 14 або 15 і якщо воно триває протягом двох тижнів після повідомлення про нього, Сторона, яка здійснює прийом, може тимчасово припинити ретрансляцію програмної послуги, яка порушує Конвенцію. Вказані пункти Конвенції, зокрема, передбачають, що усі елементи програмних послуг у тому, що стосується їхнього представлення та змісту, повинні поважати гідність людини та основні права інших людей. Зокрема, вони не повинні: бути непристойними і, особливо, містити порнографію; неправомірно пропагувати насильство чи спонукати до расової ненависті. Усі елементи програмних послуг, які можуть завдати шкоди фізичному, психічному чи моральному розвитку дітей та підлітків, не повинні транслюватись, якщо під час трансляції та прийому вони мають змогу їх дивитися [6, п.п. 1, 2 ст. 7].

Конвенція передбачає, що пропорція проміжків часу, відведених для транслювання сюжетів телепродажу, рекламних сюжетів й інших форм реклами, за винятком вікон телепродажу у значенні пункту 3, не повинні перевищувати 20 % часу щоденних передач [6, п. 1 ст. 12]. А реклама та телепродаж повинні чітко вирізнятись, як такі, й розпізнаватись серед інших елементів програмних послуг за допомогою оптичних та (або) акустичних засобів [6, п. 1 ст. 13]. Реклама і телепродаж вставляються між програмами. Рекламні сюжети й сюжети телепродажу можуть вставлятись і під час програм, але так, щоб не порушувалися цілісність і цінність програми і не завдавалась шкода власникам авторських прав. У програмах, які складаються з автономних частин, або в спортивних програмах й аналогічно побудованих показах новин та вистав, які мають перерви, рекламні сюжети й сюжети телепродажу вставляються лише між частинами або в перервах.

Трансляція аудіовізуальних творів, наприклад художніх кінофільмів і телефільмів (за винятком окремих серій, серіалів, розважальних програм та документальних фільмів), якщо їхня запланована тривалість перевищує 45 хвилин, може перериватись один раз на кожний повний 45-хвилинний період. Подальше переривання дозволяється, якщо їхня запланована тривалість перевищує принаймні на 20 хвилин два чи більше повні 45-хвилинні періоди. Реклама й телепродаж не повинні вставлятись в будь-яку трансляцію релігійної служби. Новини й програми поточних подій, документальні фільми, релігійні програми та програми для дітей, коли їхня запланована тривалість не перевищує 30 хвилин, рекламою чи телепродажем не перериваються [6, п.п. 1-5 ст. 14].

Крім того, Конвенцією передбачено, що реклама і телепродаж тютюнових виробів не дозволяються. Реклама і телепродаж алкогольних напоїв усіх різновидів здійснюються із дотриманням таких правил: вони не повинні бути особливим чином призначені для неповнолітніх, і жодна особа, яка пов'язана з уживанням алкогольних напоїв у рекламі або в

телепродажу, не повинна здаватися неповнолітньою; вони не повинні асоціювати вживання алкоголю з фізичними досягненнями чи водінням автомобілю; вони не повинні заявляти, що алкогольні напої мають лікувальні властивості, що вони мають стимулюючий чи заспокійливий ефект, або можуть допомагати у вирішенні особистих проблем; вони не повинні заохочувати до надмірного вживання алкогольних напоїв чи представляти утримання та помірність їхнього вживання у негативному світлі; вони не повинні надто підкреслювати наявність алкоголю в напоях.

Забороняється Конвенцією і реклама лікарських засобів і медичних послуг, які на території Сторони, що здійснює трансляцію, можна придбати лише за медичним рецептом [6, п.п. 1-3 ст. 15].

В ефірі згаданих вище російських мовників також було зафіксовано трансляцію: телевізійних фільмів та серіалів, які заборонені для розповсюдження і демонстрування на території України Державним агентством України з питань кіно; передач, у яких популяризувалися стратегічні об'єкти Російської Федерації, а також висвітлювалися найновітніші види російського озброєння і засоби ведення бою; сюжетів новин і фрагментів передач, які містили заклики до зміни конституційного ладу у країні, рекламу миротворчих сил Російської Федерації, пропаганду війни та порушення територіальної цілісності України; передач з інтерактивними конкурсами, зміст яких суперечить вимогам частини третьої статті 6 Закону України «Про телебачення і радіомовлення» [7, ч. 3 ст. 6]. Зокрема, 2015 року до п'яти провайдерів програмної послуги було застосовано санкцію «оголошення попередження» у зв'язку з ретрансляцією програм, не передбачених відповідним актом Національної ради.

Так, Рішенням Ради національної безпеки і оборони України від 25.01.2015 року «Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією», затвердженої Указом Президента України [8] було передбачено «ужити за участю Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення невідкладних заходів щодо припинення російської інформаційної агресії, здійснюваної з використанням іноземних та вітчизняних засобів масової інформації» [9, п. 1.5].

У 2015 році до п'яти провайдерів програмної послуги було застосовано санкцію «оголошення попередження» у зв'язку з ретрансляцією програм, не передбачених цим актом Національної ради з питань телебачення і радіомовлення. Також 2015 року було тимчасово припинено розгляд питань щодо визнання змісту програм адаптованим до вимог законодавства України, правовласники (виробники) яких підпадають під юрисдикцію Російської Федерації. Таке рішення було прийняте, зважаючи на ведення бойових дій на сході України, військову та інформаційну агресію проти України, визнання законодавством України Російської Федерації державою-окупантом та державою-агресором, беручи до уваги антиукраїнську позицію цієї держави щодо територіальної цілісності, суверенітету України в цілому, з метою забезпечення інформаційної безпеки та захисту територіальної цілісності України [10].

17 травня 2017 року набув чинності указ Президента України Петра Порошенка про введення санкцій відносно ряду російських інформаційних продуктів, зокрема соцмережі «ВКонтакте» і «Однокласники», IT-компаній, «Яндекса» (та його української «дочки») і поштового сервісу Mail.ru, а також бухгалтерської програми 1С [11].

У цьому акті значними для інформаційної безпеки і кібербезпеки України є не лише кількість осіб, щодо яких застосовано санкції (1228 фізичних та 468 юридичних осіб), а й види застосованих обмежень. Зокрема, передбачено такі заходи:

- блокування активів – тимчасове обмеження права особи користуватися та розпоряджатися належним їй майном;
- обмеження торговельних операцій;
- запобігання виведенню капіталів за межі України;
- зупинення виконання економічних та фінансових зобов'язань;

– обмеження або припинення надання телекомунікаційних послуг і використання телекомунікаційних мереж загального користування;

– заборона здійснення державних закупівель товарів, робіт і послуг у юридичних осіб-резидентів іноземної держави державної форми власності та юридичних осіб, частка статутного капіталу яких знаходиться у власності іноземної держави, а також державних закупівель у інших суб'єктів господарювання, що здійснюють продаж товарів, робіт, послуг походженням з іноземної держави, до якої застосовано санкції згідно з цим Законом;

– анулювання або зупинення ліцензій та інших дозволів, одержання (наявність) яких є умовою для здійснення певного виду діяльності, зокрема, анулювання чи зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами;

– припинення видачі дозволів, ліцензій на ввезення в Україну з іноземної держави чи вивезення з України валютних цінностей та обмеження видачі готівки за платіжними картками, емітованими резидентами іноземної держави;

– повна або часткова заборона вчинення правочинів щодо цінних паперів, емітентами яких є особи, до яких застосовано санкції згідно з цим Законом;

– заборона видачі дозволів, ліцензій Національного банку України на здійснення інвестицій в іноземну державу, розміщення валютних цінностей на рахунках і вкладах на території іноземної держави;

– заборона передання технологій, прав на об'єкти права інтелектуальної власності;

– заборона інтернет-провайдерам надання послуг з доступу користувачам мережі інтернет до ресурсів/сервісів на доменах yandex.ru, yandex.ua (у тому числі таких сервісів, як пошта, мапи, перекладач, новини, таксі тощо), а також дочірніх проєктів «Яндекса» auto.ru і kinopoisk.ru, до ресурсів/сервісів Mail.ru (www.mail.ru) та соціально-орієнтованих ресурсів «ВКонтакте» (www.vk.com) та «Однокласники» (www.ok.ru) [12, Додаток 2].

Щодо заборони інтернет-провайдерам надання послуг з доступу користувачам мережі інтернет до ресурсів/сервісів на певних доменах, то це захисний інструмент чинного законодавства, що застосовується на загальнодержавному рівні вперше. Одночасно, це є й одним із видів нової генерації юридичної відповідальності, що сучасні науковці визначають як інформаційно-правову.

Так, стаття 4 Закону України «Про санкції» дає перелік видів санкцій і у пункті 9 передбачає, що окремим різновидом такого державного примусу є обмеження або припинення надання телекомунікаційних послуг і використання телекомунікаційних мереж загального користування [13]. Це, у свою чергу, відсилає нас до іншого закону – Закону України «Про телекомунікації», що визначає телекомунікаційну мережу загального користування як телекомунікаційну мережу, доступ до якої відкрито для всіх споживачів. У свою чергу, саме поняття телекомунікаційної мережі Закон характеризує як комплекс технічних засобів, телекомунікацій та споруд, призначених для маршрутизації, комутації, передавання та/або приймання знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних чи інших електромагнітних системах між кінцевим обладнанням [14].

Усі перераховані вище приклади підтверджують широке застосування владними органами заходів примусового характеру, що спрямовуються на обмеження прав допуску суб'єктів професійної інформаційної діяльності до інформації, заборону їм поширювати певну інформацію, обмеження прав на розповсюдження певної інформації, та призупинення інформаційної діяльності. Всі ці заходи мають певні спільні ознаки, що виокремлюють означені санкції серед різновидів юридичної відповідальності в самостійну групу. Зокрема, всі ці приклади застосування інформаційно-юридичного впливу, здебільшого, вимагали прийняття окремих нормативно-правових актів, починаючи від Законів України і до окремих рішень Національної ради з питань телебачення і радіомовлення. Це було обумовлене, переважно, відсутністю у національному законодавстві того часу необхідних важелів примусового впливу на суб'єктів інформаційних відносин, які систематично або з важкими наслідками порушують права інших суб'єктів на інформацію і раніше не несли за це ні-

яких правових наслідків у вигляді обмежень або втрат в інформаційній свободі. Вектор спрямування означених санкцій направлений не на матеріальний прояв прав і свобод сторін в інформаційних відносинах, а саме на їх право на інформацію. Тобто, якщо стороною відносин здійснювалось зловживання правом на інформацію в певному аспекті, що обмежувало це право в інших сторін, то санкціями здійснювалось обмеження або скасування саме цієї частини права на інформацію винного суб'єкта.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, інформаційно-правова відповідальність – це система заходів примусового характеру, передбачених чинним законодавством, що призводять до претерпування порушником інформаційного законодавства певних обмежень в інформаційних правах і свободах.

Зазначена характеристика і розуміння інформаційно-правової відповідальності дає підстави вважати, що основною метою такого виду відповідальності виступає забезпечення більшої повноти реалізації інформаційних прав і свобод іншим суб'єктам інформаційних правовідносин.

Наслідками застосування інформаційно-правової відповідальності виступають обмеження або позбавлення частин права на інформацію певного суб'єкта, який порушив вимоги інформаційно-правової норми. Тобто, такою стороною відносин втрачаються чи обмежуються можливості щодо пошуку, одержання, створення, використання, зберігання, поширення або захисту інформації у будь-який вільно обраний спосіб і не залежно від кордонів. Будь-яка з цих часток права на інформацію, підпадаючи під вплив акту правозастосування судового або адміністративного органу та «випадаючи» з реального володарювання суб'єктом інформаційних відносин, стає причиною втрачання цією стороною правовідносин повноти права на інформацію. Саме такі правові наслідки, на нашу думку, створюють умови для виокремлення інформаційно-правової відповідальності в самостійний різновид в системі видів юридичної відповідальності за сучасним станом наукових підходів до видів її класифікації.

Список використаних джерел

1. Ліпкан В. А. Вікіпедія. Електронна інтернет-енциклопедія [Електронний ресурс] / В. А. Ліпкан. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/18.10.2017>.
2. Коваленко Л. П. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері інформаційної діяльності / Л. П. Коваленко // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 120. – С. 165–172.
3. Писаренко Г. М. Юридична відповідальність в інформаційній сфері: окремі аспекти становлення / Г. М. Писаренко // Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2016. Серія ПРАВО. Вип. 36. Т. 2. – С. 55–58.
4. Тихомиров О. О. Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері : навч. посіб. / О. О. Тихомиров, О. К. Тугарова. – К. : Нац. акад. СБУ, 2015. – 172 с.
5. Письменицький А. А. До теоретико-правового концепту кібербезпеки та інформаційної юридичної відповідальності / А. А. Письменицький // Кібербезпека в Україні: правові та організаційні питання : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17 листопада 2017 р. – Одеса : ОДУВС, 2017. – С. 162–165.
6. Європейська конвенція про транскордонне телебачення. Конвенція Ради Європи. Міжнародний документ від 05.05.1989 № ETS (132) зі змінами, внесеними Протоколом від 9 вересня 1998 року (994_090). Конвенцію ратифіковано із заявою та застереженням Законом № 687-VI (687-17) від 17.12.2008 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 15. – Ст. 203.
7. Про телебачення і радіомовлення. Верховна Рада України. Закон від 21.12.1993 № 3759-XI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1994. – № 10. – Ст. 43.
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 січня 2015 року «Про надзвичайні заходи протидії російській загрозі та проявам тероризму, підтримуваним РФ». Указ Президента України від 14.02.2015 № 85/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/2015>.

9. Про надзвичайні заходи протидії російській загрози та проявам тероризму, підтримуваним Російською Федерацією. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25.01.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/n0001525-15>

10. Звіт Національної ради України за питань телебачення і радіомовлення за 2015 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nrada.gov.ua/userfiles/file/2016/Zvitna%20informacia>

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)». Указ Президента України від 15.05.2017 № 133/2017 // Урядовий кур'єр від 17 травня 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/133/2017>.

12. Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій). РНБО; Рішення від 28.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-17/paran2#n2>.

13. Про санкції. Закон України; від 14.08.2014 № 1644-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, ст. 2018.

14. Про телекомунікації. Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2004, № 12, ст. 155. Редакція від 04.06.2017, підстава 1834-19, 1983-19.

Исмайллов Карен Юрьевич,

кандидат юридических наук

(Одесский государственный университет внутренних дел, г. Одесса)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-2507>

ИНФОРМАЦИОННО-ПРАВОВАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ В УКРАИНЕ

В статье раскрываются тенденции становления в современных реалиях Украины новой разновидности юридических принудительных мер, которая характеризуется как информационно-правовая ответственность. Автором на основе примеров имплементации в национальную систему права инструментов европейского законодательства и на примерах национальной юридической практики выделяются признаки информационно-правовых санкций. Такое принудительное влияние на субъектов информационных отношений в современных условиях обусловлено, в частности, необходимостью защиты национального информационного пространства. Кроме того, такие юридические механизмы будут способствовать переводу декларативности провозглашенного государством права на информацию в реальном положении цивилизованной информационной свободы субъектов общественных отношений.

Ключевые слова: информационно-правовая ответственность; информационно-юридические санкции; право на информацию; информационная свобода; информационно-правовые ограничения.

Ismayilov Karen Yuriyovych,

PhD in Law

(Odessa State University of Internal Affairs, Odessa)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-2507>

INFORMATION AND LEGAL RESPONSIBILITY IN UKRAINE

The article is devoted to the disclosure the trend of formation in modern realities in Ukraine of a new type of legal coercive measures, which are distinguished in the system of modern understanding the structure types of legal responsibility and it is characterized as information and legal responsibility. Based on examples of implementation in the national legal system of the European legislation instruments and examples of national legal practice, the author distinguishes information signs and legal sanctions aimed at limiting the permissions the subjects of professional information activity to information, the prohibition on their dissemination of certain information, restriction of distribution rights certain information, and suspension of information activity. Such compulsive influence on the subjects of information relations in modern conditions is due, in particular, to the need to provide information security and cyber security of the state. In addition, such legal mechanisms will promote the translation the declarative state proclaimed the right to information in the real state of civilized information freedom of subjects the social relations, and the vector of targeting these sanctions is directed not to the material manifestation of the rights and freedoms of the parties in the information relations, namely, on their right to information. It is substantiated that the legal responsibility for information violations as a security law institute is intended to facilitate and solve such acute problems of legal provision of the man and society's interests in new informational dimensions. Also, the article concludes that information and legal responsibility is a system of compulsory measures nature, provided by the current legislation, which leads to the endangerment of information law violators certain restrictions in information rights and freedoms.

Key words: legal information liability information and legal sanctions; the right to information; the freedom of information; information and legal restrictions.

Надійшла до редколегії 18.06.2018